

ՆՈՐ-ՆԱԽԻՋԵՆԱՆԻՑ—Մեր քաղա-
սագլխի ժողովանորդ պ. Պալապանեա-
ն Հրաժարական է տուել իւր պաշ-
տօնից, Արեւոք կամաւոր է այդ Հը-
րաժարականը: Քաղաքային գործի-
ւորութիւն ծափած անկարգութիւնները

գործը շարունակում է քննուել Նո-
վոբրյանկայի ֆաբրիկայի գործերի
նահանգական վարչութեան մէջ, Հա-
սարակութեան մեծ մասը անբաւա-
րան է Պալատական կուսակցութեան
յարուցած վէճից և աղմուկից, որով-
հետեւ անձնական կրքի և ուրիշ հետե-
ւանք է այն անցքը, որի մասին ար-
գէն հաղորդել ենք «Նոր-Գար»-ին:

Մեզանում սովորութիւն է դարձել
է վաղուց, որ երբ մինչեւ քաղաքա-
գլուխ են ընտրում, անմիջապէս աշ-
խատում են զանազան խումբեր խա-
ղալիք անել նրան: Բայց ահա երկ-
րորդ անգամ է, որ պ. Սալթիկեանն
ընտրվում է քաղաքագլուխ և՛ քանի
խումբեր աշխատեցան իրենց գործիք
դարձնել նրան, սակայն այդ չափ-
ազուցաւ. ահա որտեղից են ծա-
ղում թշնամութիւններն նրա դէմ: Ա-
հա պ. քաղաքագլուխ և պ. Պալատա-
նեանի մէջ ծագած մեծ աղմուկի
պատճառը. ուզում էինք ձեռք բարձր եր-
կամուտը ինչեւ Նախնիներն և Բոս-
տօլի մէջ, այդ գործը բարեբաղա-
րար մի քանի մարդոց ձեռք չընկաւ,
հապա, երբ գործն ընկաւ այնպիսի
դուրսի մէջ, որից քաղաքը պիտի
վնասուէր, պ. Սալթիկեանն ընդգիծա-
ցաւ կազմուած ծրագրին իրազե-
րուելու, և ահա մարդիկ յարձակվում
են նրա վրայ:

Քաղաքային քարտուղարը, որ իւր
պաշտօնի մէջ ծոյլ է քաշը խորհրդի
այն աղմուկի և անկարգ նստին հա-
մարձակուել է կանգնել և ճառախոս-
ել, թէ բոլոր պատճառը քաղաքա-
գլուխն է և ինքը որպէս քարտու-
ղար չէ եղել աշխատում, որովհետեւ
քաղաքագլուխը գործ չէ տալիս եղել
իրեն և այլն:

Ինչպէս «Նոր-Գար»-ը և միւս տե-
ղական թէ հայոց և թէ ռուս թերթերը
ծանուցել էին և առանձին թերթիկ-
ները վրայ տպուած քաղաքի մէջ ա-
մեն տեղ ցրած յայտարարութիւնով
կանխօրէն յայտնուած էր, յունիս 2-ին,
Համբարձման տօնին կատարուեցաւ
մեր յայտնի գործ հանգուցեալ Բաֆ-
ֆին քառասունքի հոգեհանգիստը Խո-
ջիվանքի գերեզմանատանը՝ հանգու-
ցեալի գերեզմանի վրայ, պատարագից
յետոյ: Որք գեղեցիկ էր և բազմաթիւ
ամբողջ շրջապատել էր հանգուցեալի
ծաղիկներով և նախկին և նոր սլակ-
ներով զարդարած գերեզմանը: Այդ
պատկերի մէջն էր և «Նոր-Գար»-ի
խմբագրութիւնից ուղարկածը, որ ստա-
ցուել էր Դերբէնից երկու ժապաւե-
նով: Ներկուր ժապաւեկը առանց պը-
սակի էր, որովհետեւ պատկը բնական
ծաղիկներից լինելով, Դերբէնից թիֆ-
լիս ուղարկելու համար անյարմար էր:
Կար և մի ուրիշ պատկ Մանչեստրի
հայերից ուղարկուած: Կարգացուցեան
երկու ոտանաւոր և մի ճառ, ճառն և
ոտանաւորները վերադարձանք լսել: Ու-
րախալի է տեսնել որ մեզանում էլ սկսել
են մեր գրականութեան մշակները
յիշատակը յարգել և մինչև անգամ նը-
րանք, որոնք շատ հիւսու են հայ
գրականութիւնից և հայերէն ոչինչ
չեն կարդում, Գոնէ մեր հանգուցեալ
գործիչների բարի յիշատակը վառէր
դրանց մէջ սէրը դէպի մայրենի լե-
զուն և գրականութիւնը:

ԵՐԵՎԱՆԻՑԻ.— Մայիսի 29-ին Ս. Գա-
լիանեան օրերդական դպրոցի դահլի-
ճում տեղի ունեցաւ վիճակիսաց յո-
գուս նոյն դպրոցի:

Դահլիճը լեք էր խուռն բազմու-
թիւնով. օտար ազգերից համարեա թէ
մարդ վար, մուտքը պէտք է աշղ
համարել թէ և դեռ ստուգ յայտնի չէ
արդիւնքի քանակութիւնը: Պէտք է
նկատել, որ սաստիկ իրաւանցում էր
տիրում դահլիճի մէջ. կանայք և
սղամարդիկ խառնուել էին իրար ա-

ռանց կարգ ու կանոնի: Ցանկալի կը
լինէր, որ վիճակիսաց կարգադրել
վարչութիւնը փոքր ինչ էլ կարգ պահ-
պանելու մասին հոգար, որպէս զի 5
հոգի կառավարչներն հանգիստ կեր-
պով կարողանային տոմսակներն առ-
նել և համապատասխան կարգադրու-
թիւնը անել:

Շատ անգամ բնութեցողը կարգա-
ցած կը լինէ թէ «Նոր-Գար»-ում և
թէ ուրիշ քաղաքներում երկարակեաց
մարդկանց մասին տեղեկութիւններ
Այժմ կեանքը այնպէս բարդ է, որ
մարդիկ դեռ երկտասարդ հասակում
ծերանում են, ոչ թերեւ ընկնում. և
զուր տողը չեն ասում, որ մեր դա-
ւը շղային հիւանդութեան դար է:
Այդ է պատճառը անշուշտ, որ ներ-
կալ սերունդը առանձին հետաքրքը-
րութեամբ կարդում է երկարակեաց
մարդկանց մասին հաղորդած լուրի-
քը և զարմանում է, որ խորը ծերու-
թեան հասած մարդիկ առողջ և զու-
արթ ապրում են և հիւանդութիւննե-
րից չեն գանգատվում:

Այսպէս շատ քննելիս է յայտնի, որ
հայազգի գրաֆ Մեքայէ Լօրես-Մելի-
քեանի մայրն ապրում է թիֆլիսում,
այսօր էլ առողջ՝ 108 տարեկան հա-
սակում:

Մայիսի 31-ին, իւր անգագուցութեան
պատճառով Գուրի մէջ խեղդուել է
ոմն Անտոն Բրտոմաիկ:

Մուշտալիկի այգի մօտ գտնուող
Տրամվայի կիցուած գարեջրի սրա-
հում և նրան կից բակում յունիս 2-ին
մանուկները համար մայրսեան գրո-
սանք էր նշանակուած:

Տրամվայի տէրը կանխաւ մեծ և
բազմաբովանդակ հրապուրել յայտա-
րարութիւններով հրապուրում էր ծնող-
ներին, բերել իրենց երեխաներին մա-
լիսեան գրասանքի և ինչքը չէր խոս-
տանում: Միտքը գեղեցիկ էր, բայց
այդ մտքը գործադրութիւնը շատ լի-
քի, վատ և վնասակար, մինչև ան-
գամ մանուկները համար Մանուկնե-
րին կոնֆէտներ տալու փոխարէն,
ինչպէս խոստացել էին յայտարարու-
թիւնով, փոշի տուել կու տալու, էլ
չասենք, որ ձեռքաբար փողով էր,
նոյնպէս կարող էին վրայ նստել
փողով: Յայտարարութեան միայն մի
կէտը ճշդիւ կատարուեցաւ, այն է,
որ Տրամվայի տէրը մի երկու ժա-
մուս ընթացքում առնուառն երկու
հազար ռուբլի քաշից հասարակու-
թիւնից: Լաւ կը լինէր, որ ծնողները
այլ ևս չխաբուէին այդպիսի յայտա-
րարութիւններից և թողնէին աւել
հասակաւոր մարդկանց վայելելու
տրամվայի հրապուրները—գարե-
ջրով, որ աւելի շուր է:

Չորեքշաբթի, յունիս 1-ին, թիֆլի-
սի նահանգական դատարանը իւր
կարգադրական նիստում քննել է Պէ-
կարսիկոն սպանելու համար չեղա-
կարգուած տիկին Նիկիթորովայի պաշտ-
պան երգուեալ հաւատարմատար Չե-
մէսովի խնդրը, որի մէջ վերջինն ա-
ռաջարկում է որ՝ օգտէ վրայ հրակ-
րեն էլի եօթ հոգու, որոնք սկզբնա-
կան քննութեան միջոցին ենթարկու-
ել են հարց ու փորձի և 11 հոգու,
որոնք սկզբնական քննութեան չեն
ենթարկուել, նոյնպէս և մի մասնա-
գէտ բժշկի: Պ. Չեմէսովի ասելով,
տիկին Նիկիթորովայն յուսահատութեան
հասնելով սպանուածի հետ սպանու-
թիւնից առաջ պատահած բանա-
կուտից, վեր է առել ատրճանակին
ինքնասպանութիւն գործելու համար.
բայց Պէկարսիկին փորձելով նրա ձեռ-
քից խել ատրճանակը, այդ միջոցին
արձակվում է ատրճանակը՝ բայց թէ
ինչպէս՝ մեղադրուողը չէ իմանում ին-

քննել: Պ. Չեմէսովը նոյնպէս լինում
է, որ սրանից 13—14 տարե առաջ
մեղադրեալը երկու անգամ, չնչին
պատճառներից, փորձել է անձնա-
սպանութիւն գործել, որի ապացոյցնե-
րն են նրա կրծքում և ուսի վրայ ե-
ղած գնդակները: Մեղադրեալին ար-
դէն չափ ժամանակ է, որ ընկնաւ-
ութեան տկարութիւն ունի, որի հաս-
տատութեան համար է ահա, որ խը-
ղըվում է կանչել վերադառնալ վրա-
ներին, և դեմել նրան Պետերբուրգում
բժշկող բժիշկներին: Նահանգական
դատարանը վճռել է տիկին Նիկիթո-
րովային քննել բժիշկների օգնութեամբ,
որովհետ համար, արդեօք հարկաւոր
է պաշտպան խնդրած վրաներին և
էկզպէտներին կանչել:

Բազմա-վերական ճանապարհէ վը-
րայ հաղորդակցութիւնն ամենափոքր
անձնեւ տեղաւորը կարող է ընդհա-
տուել: Մէլիքի և Գուրուարի կայարան-
ները մէջ, «Тиф. Лис.»-ի ասելով, պոս-
տը, երկու հարկը կազմակերպել հսկո-
ղութեամբ, ձեռնեցով են տանում:

Կովկասի յայտնի գինեգործներից
մինն է և իշ. Ջորջաձէն, որ իւր գե-
նիններն ուղարկում է Ռուսիայի նշա-
նաւոր քաղաքներն ծախելու համար:
Մինչև այժմ գինիներն սովորաբար
Պետերբուրգ ուղարկվում էին ռազմա-
վերական ճանապարհով, Բոստօլի
վրայով կամ Սե. Ճովով—Օրեստայի
վրայով: Բայց իշ. Ջորջաձէն առաջին
հիօրձն է արել իւր գինիներն ուղար-
կել Բաթումի, Սե, Միջերկրական և
Բալտիկ ծովերով, որից այն օգուտն է
ստացվում, որ այդ ճանապարհով ճա-
նապարհաւորս պուրին նստում է 35
կ., մինչդեռ առաջուկ անասապարհով
պուրը նստում էր 1 ր. 10 կոպէկ:
Իշ. Ջորջաձէն փորձն առաջին անգամ
անաշող է եղել, որովհետեւ, ինչպէս
հաղորդում է «Кав.»-ը, «Տոմսկ» շո-
գինաւը, որով ուղարկվում էր գինին,
կ. Պոլսի մօտերում վնասուել է,
ուստի ստիպուած կլինին ճանապար-
հին մնալ րաւական ժամանակի, որի
միջոցին գինիներն կարող են փչանալ:
Բայց դա դեռ առաջոյց չէ գործի ա-
նաշողութեան. եթէ այս անգամ ա-
նաշող էր, միւս անգամները անշուշտ
աղողութիւն կունենան:

ՇՈՒՂԱՎԵՐԻՑ.— Այս տարե թէ այ-
գիններն և թէ բոլոր միւս ցանքերը
մեծ առատութիւն են խոտանում:
Ամենալաւ տարեներն, երբ արտերը
սովորականից լաւ են լինում, ասում
էին գեղադրները ուրախանալով, «ար-
տը մի մարդու օջ է դառնալ»:

Այս տարե, եթէ չափազանցութիւն
չլինի ասել, արտերը երկու մար-
դու օջ են դառնալ:

Եթէ այգիներն և բոլոր ցանքերն
անվնաս մնան, ամեն կողմից մեր
գեղադրները բախտաւոր կը լինեն:

Թիֆլիսի քաղաքային վարչութիւնն
որդել է վերջնականապէս, որ Ղո-
ղանեանի ջրմուղը զնէ և միացնէ քա-
ղաքային ջրմուղի հետ, որի պատ-
ճառով էլ Ղողանեանի ջրմուղի հետ
մի քանի օր շարունակ միացած էր
քաղաքային ջրմուղը՝ փորձելու հա-
մար, թէ արդեօք Ղողանեանի ջր-
մուղի խողովակները դիմանալու են
քաղաքային ջրմուղի շինման, փորձը
կարելի է բոլորովին աշորած հա-
մարել:

Առաջինկայ ամառս Կովկաս են գա-
լու Նովորոսիսկի (Ողեստայի) համալ-
սարանի պրոֆէսորներից Ռիշային
բուսականութիւնն ուսումնասիրելու
իսկ Ռիշայիսովը՝ Լինդանարանու-
թիւնն ուսումնասիրելու համար.
«Нос. Те.»-ի ասելով, Կովկաս պիտի

գան ուսումնական նպատակով Նովորո-
սիսկի համալսարանի ուրիշ պրոֆէս-
որներ էլ:

ՆՈՐ-ՆԱԽԻՋԵՆԱՆԻՑ.— Մեզանում
գործերը լաւ են գնում, առատութիւ-
նը գոհացուցիչ է. մայիսն անցաւ
անձրևներով, եղանակը գոյ է: Մը-
շակները օրական վարձը՝ տղամարդ-
կերանցը 2, 3 մինչև 4 ռուբլու է հաս-
նում, իսկ կտանցը 1 ր. 1 ր.—50 կո-
պէկ: Արտասահման հացահատիկներ
շատ են արտահանում: Մեզանում ան-
ցաւ տարւանից մնացած ցորեն շատ
կայ, կայ նոյնպէս և շրջակայքում: Սա-
կայն երկաթուղու ապրանքակիր վա-
գոնները պակասութեան պատճառով
հացահատիկները զանազան կայա-
րաններում դարձած փչանում են:
Շայնակա ոչխարի չուացած բուրդի
գինը 11 ր. է պուրը, իսկ հասարակ
ոչխարի բուրդը 5 ր. պուրը:

Թեմական դպրանոցի քննութիւն-
ները շարունակվում են: Մարդիկ չեն
յաճախում քննութիւններին, որով-
հետեւ շատ լաւ գիտեն, որ պա-
սուելի փոխ-տեսչին (*) հաճել է չէ լի-
նում աղը, որ և թիթ ու պուռնիով՝
է ընդունում եկողին:

Լսել ենք, որ թեմական դպրանոցից
աւարտած և իշմուսնի Գեղաբեան
ձեմարանի լսարանը մտած երեք ա-
շակները եղել են թոյլ և ան-
պատրաստ: Շատ հաճելի բան կը լի-
նէր, եթէ Ս. Էշմուսնից այստեղ ևս
ուղարկուէր քննել՝ մեր թեմական
դպրանոցի քննութիւններին ներկայ
գտնուելու համար, ինչպէս այս տարե
այդ եղաւ: Ներսիսեան Դպրանոցում
Բացի այդ՝ մեր ուրիշ ազգային գոր-
ծեն էլ հարկաւոր էին մի անգամ
աչքի առնել:

ԵՆԻՍԱՎԵՐՍՊՈԼԻՑ.— Վերջապէս
Թատերասէները խուճը հայերէն
ներկայացում տուց մայիսի 29-ին
սղաններն ուսումնարանի դահլիճում:
Ներկայացրին «Սէր և նախապա-
շարմուռ» կոմիդիան, որ բաւական
աշող անցաւ, թէ և բեմը բաւական
անյարմարութիւններ ունէր ու փոքր
էր:

Ներկայացնողներից ամենից շատ
փայլեցին իրենց խաղով օր. Ե. Տէր
Մարգարեան Լիլի գերում և պ.
Լեոն ձգնաբեան Սիւլիվանի դերում:
Յետոյ ներկայացրին «Վոյ քի իմ
վիշէր» կոմիդիան, որ ամենքնէլ շատ
աշող կերպով կատարեցին իրենց
դերերը: Ցաւալի է միայն, որ այս
անգամ հասարակութիւնը մի փոքր
անաւարտը գտնուեցաւ: Տոմսակները
շատերը չեա դարձրին, շատերը դը-
ժուարութեամբ գնեցին: Մուտք ե-
ղաւ մօտ 130 ռուբլի, բայց բեմ վաղ-
նեցնելու և միւս պիտոյքները հո-
գալու համար 90 ռուբլուց աւելի
ծախս եղաւ: Ջուտ արդիւնք, այն էլ
ապաւիլի, մնում է 40 ռուբլուց աւել-
ի: Թատերասէները նախատեսում
էին, որ դահլիճի փոքրութեան և բե-
մի սղութեան պատճառով քնն ար-
դիւնք պիտի գտնայ, բայց կուրի
ստորջաններին (որոնք այնքան ծախ-
քի տակ ընկնելու պատճառ դարձան)
ամաչացնելու համար՝ թէ առանց
նրանց դեմելու ևս կարող են ուրիշ
տեղ ներկայացում տալ, վճռեցին
բանը գլուխ դնել, եթէ ոչինչ օգուտ
չէ չմնար, խուճը և հոգաբարձու-
թիւնը իրենց շնորհակալութիւնը յայտ-
նում են այն պարտներին և փափ-
կասուն տիկիններին ու օրերդներին,
որոնք համակրութիւն ցոյց տուին
գործին:

Կուրի հայ անդամների մէջ մեծ
յուշմուռ կայ, բացի մի քանիսից,
ամենքը կամենում են անդամութիւ-
նից հրաժարուել և պիտանքով են
նայում ստորջնաների այն գլխա-

ւորին, որ հայ լինելով հանդերձ,
առաջին խոչընդոտը հանդիսացաւ և
ամենից առաջ ստորագրեց դահլիճի
տալու միջոցաւ արձանագրութիւնը:
Այս ձեռք. կուրի հայ անդամները
խնդրեցին նոյն հայ կառավարիչ ստա-
րիկին, որ կուրի համար «Նոր-
Գար» բերել տալ, որը նա թէ և խոս-
տացել էր, բայց մինչև օրս էլ չէ
բերել տալիս ցանկացած լրագրող,
որովհետեւ ինքը չէ սիրում հայերէն
լրագրի կարգաւ:

Հարկաւոր է մշտական բեմ ունե-
նալու վրայ մտածել. եթէ օրերդաց
դպրոցի հինգերորդ բաժանումը բա-
ցուի, բաւական ծախս կը հարկաւորի,
ուրեմի, հարկաւոր է օր առաջ մտա-
ծել բեմի մասին, որ կարող է ծախ-
քը մասամբ ծածկել:

Անդրկովկասեան երկաթուղու գծի
պահպանների վրայ անդադար տեղի
ունեցած յարձակումներն արդէն ա-
ռակ են դարձել. մօտերս էլ այդ
գծի 227-րդ վերստի վրայ եղած պահ-
նակի վրայ յարձակվում են մի խումբ
չինգեաններ, որոնք վերադառնում են
պահպաններ և կողոպտում նրան:
Յանցաւորները ձերբակալուած են:

Պետրոպոլի երկրագործական ուսում-
նարանի խորհուրդը, մայրաքաղաքի
թերթերի ասելով, յայտարարել է, որ
հոգեւոր սեմինարիա աւարտելու վրա-
յական իրաւունք չէ տալիս ուսում-
նարանում ուսանող լինելու:

Ստացանք «Армянская колонія въ
Москвѣ и С.-Петербургѣ» անունով
մի գիրք, որ տպուած է սոյն 1888
թուին Մոսկվայում՝ Հերբէլի տպարա-
նում մաքուր թղթով վրայ, Բովանդա-
կութիւնն ամենէն չէ համապատաս-
խանում գրքի վերնագրին: Գրքի մէջ
մի քանի տեղեկութիւններ Մոսկվայի
և Պետերբուրգի մասին տալուց յետոյ,
բաւական մանրամասն կերպով տե-
ղեկութիւններ է տալիս այդ քաղաք-
ներում եղած առեւտրական տները և
ուրիշ հաստատութիւնների մասին:
Իոյնպէս և համառօտ տեղեկութիւն-
ներ է տալիս Կովկասի փոքր և շատ
նշանաւոր քաղաքներում եղած ա-
ռեւտրական և արդիւնաբերական տնե-
րի և այլն մասին: Բայց գրքի մէջ
պատահում են բաւական կոպտ սը-
խաներ. այսպէս, օրինակ, խոսելով
թիֆլիսի մասին, ի միջի այլոց ասում
է. «Ներկայումս թիֆլիսում հրատա-
րակվում է հայերէն չորս ամենօրեայ
թերթ, և հաշուած է դրանց, որոնց
մէջ է թիֆլիսում մանուկների համար
հրատարակուող ամսագիրը, «Մեղու
Հայաստանին», «Նոր-Գար»-ը և այլն:
երկու չէ իմանում, որ «Մեղու» մի
տարուց աւել է, որ դարձած է,
իսկ ամսագրին ամենօրեայ թերթ չէ:
Բացի այդ, մի տեղ էլ ասում է. «Հա-
լերն առաւելագոյն առեւտրական և
արդիւնագործող ազգ (промышленный)
են», Գրքի հիշենակը Գարեթէ Տէր-
Գարեթէանցն է:

ՊՈՋՆԱՆԻ ԿԱՆԱՆՑ ՅՈՑՅՈՐ

Այս տարե գարնան բացուելով, գե-
տեր անհամեմատ աւելի յորդացան
քան անցեալ տարեները: Դրանից ա-
ռաջացան բազմաթիւ դժբաղդութիւն-
ներ, ինչպէս, օրինակ, ամբողջ գեղեր
քանդուեցան, տասնեակ հազարներով
ցանքեր փչացան, բազմաթիւ մար-
դիկ խեղդուեցան, տնային կենդանի-
ներ ոչնչացան: Մի խօսքով այս տա-
րուայ գետերի յորդանալը մեծամեծ
աղետների պատճառ դարձաւ: Ահա
այդ վիճակին ենթարկուեցաւ և Պոզ-
նանը՝ գերմանական Լիհտաւանը:
Գերմանական կայսրուհին տեղեկա-

նալով այդ աղետները մասին, ցանկացած անձամբ ուղղութիւն հեղեղները և գետերը յորդանալուց վնասուած տեղերը՝ դիտելու և վնասուած բնակիչներին կարեկցութիւն և օգնութիւն ցոյց տալու համար, ինչ ասել կուզէ, որ այդ բանը պէտք է առանձին համակրութեամբ ընդունուէր լեհացիներին կողմից, ինչպէս որ եղաւ էլ իսկապէս, բայց միևնույն ժամանակ լեհացի ազնուական կանայք, որոնք պատգամաւորութիւն կազմելով ներկայացան գերմանական վիկտորիա կայսրուհուն, միևնույն ժամանակ էլ օգտուեցին հանգամանքից՝ ցոյց անելու համար գերմանական կառավարութեան կողմից Պոզնանը գերմանացիներու համար գործ դրուած ձեգերի դէմ: Լեհացի ազնուական կանայք իրենց աշխատէ քննարկել, իբրեւ թէ չեն հասկանում պետական-տիրապետող լեզուն՝ գերմաներէնը և սկսան Ֆրանսերէն խօսել: Կայսրուհին էլ ստիպուած եղաւ նրանց Ֆրանսերէն պատասխանել, որից գերմանական ազգայնականները շատ դժգոհ մնացին:

Այս առթիւ Մոսկովայի «Ռուսկիե» «Մոսկ. Բեթ.»-ն իւր ժամանակին նուիրեց մի յօդուած, որ աւելորդ չենք համարում այստեղ առաջ բերել: «Ում որ յայտնի է այն դերը, ասում է իշխան թերթը, որ լեհացիները խաղում է լեհական գործում՝ որպէս «լեհական գաղափարների կրող», նա Պոզնանի պատերազմի այդ անտախտ վարմունքի վրայ չի դարձնաւ: Ո՛վ որ մեր (իւրեւթի) արեւմտեան գաւառներում եղել է, գիտէ, որ ռուսական կառավարութեան գործը դրած միջոցների անօգուտ են կազմեցնում ոչ այնքան լեհացիներին, ինչքան լեհացի կանայք:

Կառավարութիւնը 1864 թուին ասելի ետանդով ձեռնարկեց այդ արեւմտեան գաւառների ուսուցման և պատրաստման միջոցները գործ դրելու ուսական ազգեցութիւնն արեւմտեան նահանգներում զօրացնելու համար: Այդ ձեռք առնուած միջոցները մեծ փոփոխութեան են անհամար դժուարութիւններ պատճառեցին ռուսական կառավարութեան, բայց դրանց բերած օգուտն ամենակէն չէ համապատասխանում յայտնուած յոյսերին և լեհաստանում հաստատուած նոր կարգաւորումներին, որոնք այդտեղ ուղարկուել էին աշխարհի բարձր և նշանաւոր նպատակով, ինչպէս է օրինակ արեւմտեան նահանգներում ռուսական տարրը զօրացնելու մի քանի տարի անտեղ մնալուց լիտուանացիներին էին դառնում և շատ քիչ նմանութիւն ունենում ռուս մարդիկ, որովհետեւ նրանք դադարում էին այլ ևս ռուսերէն խօսելուց: Նրանք ոչ միայն չէին ջանք գործ դնում ռուսաց ազգեցութիւնը տարածելու համար, բայց յայտնապէս պաշտպանում էին ամենին, ինչ որ լեհական էր: Այդպիսիները որդիներն, եթէ նրանք ամուսնացած էին լինում լեհ կնոջ հետ, կը լինում էին ոչ միայն լեհական հոգով և կատարեալ արհամարհանքով դէպի այն բոլորը, ինչ որ ռուսական է, այլ շատ անգամ ռուսերէն անգամ չէին խմանում:

Այդ կողմերում մեր անաղուղտութեան գլխաւոր պատճառները մինը լեհացի կնոն է: Պատմութիւնից մեզ յայտնի է, որ լեհացի կնոջ հետ ամուսնանալով հին-ռուսական շատ սոցմեր, ինչպէս օրինակ Օստրոֆսկի խնամաներն և շատերը, կաթիլկաթիւն ընդունեցին և մոռացան իրենց ազգութիւնը: Նրանց որդիներն արդէն գոռա լեհեր էին և ոչ մի կապ չունէին ռուսների հետ: Լեհ կնոջ մէջ աւելի է դարձագացած ատելութիւն դէպի ռուսականը, քան

լեհ մարդի մէջ, և եթէ լեհ կնոն ամուսնանում է ռուսի հետ, այդ էլ անում է նրան լեհացիներու և լեհական շահերին ծառայեցնելու նպատակով:

Լեհ կնոջ ազգեցութեան դէմ, ընտանեկան արար, պէտք է գնել ռուս կնոն, որ նոյնպէս մեծ ընդունակութիւն ունի ռուսական գաղափարը տարածելու և ռուս ազգութիւնը պահպանելու, ինչպէս մենք այդ տեսնում ենք մեր (իւրեւթի) արեւելեան կողմերում (окраина), իսկ այդ բանին մենք կաւորող ենք հասնել Լեհաստան ուղարկելով միայն ամուսնացած ծառայողներ:

Իսկ ինչ վերաբերում է Գերմանիային, այնտեղ ներկայումս, ինչպէս յայտնի է, արեւելեան նահանգները գերմանացիներն օրուայ խնդրի է դարձել: Այստեղ էլ կառավարչական միջոցներն արգելք դնող լեհացի կնոն է: Գերմանական լրագրողներն ու ամսագրերը լեքն են յօդուածներով, որոնք յարձակվում են լեհ կնոյ վրայ որպէս գլխաւոր արգելաւոր պատճառ: Պոզնանի իշխանութեան մէջ գերմանականութեան ծաղկման և աւելի ևս նոյն ինքն իրենց գերմանացիներին լեհացնելուն:

Այստեղ առաջ ենք բերում մի քանի կտորներ գերմանական մամուլից, որ քաղում է լեհական «Kuryer Codzieny» թերթից: Այդ թերթն ասում է.

«Թէ և մենք իսկապէս կանանց հետ պատերազմ չենք անում, բայց սպառնացող վտանգի հետ, ինչպիսին է լեհ կնոն, մենք պէտք է մի օր հաշիւ տեսնենք:

Իւրաքանչիւր օր, ով իւր կրծքում ազգայնութեան զգացմունք ունի, պէտք է մեզ հետ համաձայնի, որ մեր փառաւոր վէստիկներին և միւս ծննդով գերմանացիներին լեհականաց ազատելու խնդրը, որ աւելի և աւելի տարածվում է դէպի արեւմուտք, պէտք է կազմէ կառավարութեան գլխաւոր հոգեբերը մինչև...»

Այնուհետև հանդէս հետեւեալ կերպով է բացատրում այն վտանգը, որ ներկայացնում է լեհ կնոն Պոզնանում և լեհական միւս երկրներում գերմանացիներու գործի համար:

«Լեհ կնոն, իւր ամուսնու համար տնից դուրս գործ գտնելով, դրանով էլ նրան հեռացնում է ներքին ընտանեկան գործերին խառնուելուց...»

«Նա մեծ եռանդով արմատախիլ է անում իւր ամուսնու մէջից գերմանական հոգին և հայեացքները՝ դրանց համարելով իւր ինքնուրոյնութեան համար ամենալուստեղաւոր, և ներշնչում է նրան լեհ-ազգային գաղափարներ:

«Լեհ կնոն մեծ նշանակութիւն է տալիս իւր մայրենի լեզուին, որովհետեւ նա գիտէ, որ իւր մարմնի լեզուն միջոցով միայն պէտք է նա անդիւրի շղթաներով կապուած լինի իւր երեխաների հետ...»

«Ու, ճշմարիտ որ չափազանց թեթեւամտութիւն արհամարհում ենք այն ընդմիջութեան վտանգը, որ յարուցանում են լեհ կանայք Պոզնանում արեւմտեան Պոլսեան գերմանացիներու համար մեր գործ դրած բոլոր ձեգերի դէմ:

«Իժմարդարար, մենք չենք կարող գիտնուլ վերցնիլ լեհ աղջիկներին և նրանց մի քանի տարով ուղարկել արեւմտեան նահանգները: Մենք չենք կարող արգելք դնել և նրան, որ հարուստ քաղաքացիներն իրենց որդիներին, մանաւանդ աղջիկներին, արտասահման լեհական պանսիօն չուղարկեն և նրանց աղաչեցնուլ չհետաքննել գերմանական ազգեցութիւնից...»

Ամենից աւելի յօդուածագիրը ցատում է, որ չկայ մի այնպիսի օրէնք, որ արգելէր գերմանացիներին լեհ

կանանց հետ ամուսնանալ և խորհուրդ է տալիս կառավարութեան, որ գոնէ վտանգաւոր կողմեր գերմանացի ամուսնի պաշտօնեաներ չուղարկէ, որպէս զի նրանք լեհ կանանցից գրաւուելով չամուսնանան նրանց հետ: Վատ չէր լինի, որ մենք էլ մտածէինք արեւմտեան նահանգներում մեր արմատական ռուս մարդիկներին լեհականութեան դէմ միջոցներ գործադրելու մասին, գոնէ մտածէինք նրանց մասին, որոնք հենց ռուսական կառավարութեան կողմէց նշանակուած են որպէս ռուսական գաղափարի արժանաւոր և ազգեցիկ ներկայացուցիչներ:»

Այստեղ վերջանում է Ռուս «Մոսկ. Բեթ.»-ի լրագրի յօդուածը:

ԹՂԹԱՎՅՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՄՈՍԿՈՒԱ, 19 մայիսի.—Մայիս 15-ին տեղի ունեցաւ Մոսկովայում գտնուող չքաւոր հայերի ապաստանարանի տան մէջ զոյն ապաստանարանի անդամների տարեկան ընդհանուր ժողովը, խորհրդի առաջ անդամ Յ. Ս. Անանիանի մահուան պատճառով, խորհրդի անփոփոխ անդամ Գ. Մ. Լիանոզեանի նախագահութեամբ:

Ժողովին ներկայ էին 30 ծխականներ:

Նիստը բացուելով կարդացուեցաւ 1887 թուականի խորհրդի հաշիւը: Այդ հաշիւից երեւաց, որ ապաստանարանի միջոցները առ 1-ին յունվարի 1888 ամի բաղկացած են հետեւեալ գերամագլուխներէ. հիմնական գումար՝ 16,000 ռ., ապաստանարանի հիմնադրի հանգուցեալ Յ. Մ. Գապարեանի մահուանից լիտուանացի կառավարչի ձեռքով հաւաքած և մի քանի ուրիշ գումարներ, ընդամենը—63,195 ռ. 30 կոպէկ:

Ապաստանարանում գտնվում են ներկայումս 9 հոգի, վայելելով նրա խնամքը ըստ ամենայնի և 2 հոգի օգտվում են միմիայն բնակարանից, իսկ անցած տարուայ ընթացքում՝ զանազան ժամանակներում ընդամենն 17 հոգի են խնամուել ապաստանարանում, իսկ 17 հոգի ստացել են ձրի բընակարան: Պատասխանների համար խորհուրդը անցեալ տարի ծախսել է 1380 ռուբլի: Հինց այդտեղ, ժողովում ընտրուած երեք հետեւեալ պարոններ՝ Յ. Մ. Տէր Թալբեանի, Յ. Մ. Միկինեանի և Յ. Ս. Ժամհարեանը ստուգելով դրամաբիլի և տոկոսաբեր թղթերի ամբողջութիւնը, բոլորն էլ կարգին գտան:

Ներկայացրած հաշուի նկատմամբ առաջին նկատողութիւնն արեւ. պ. Մեքերեանը, որ դարձնելով ժողովի ազատութիւնը «տան վերանորոգութեան» համար արած 19 ռ. 15 կ. ծախսի յօդուածի վրայ՝ ասաց, որ այս թիւը պարզ ցոյց է տալիս, թէ ինչու ապաստանարանի շինութիւնը այդ տեսակ անմիջեմբ դրուելու է հասնել թէ պ. պ. անդամները շատ ժլատութեամբ են ծախսեր անում ապաստանարանի վերանորոգութեան վրայ և ապա թէ օժանդակութիւն տայ կողմնակի մարդկանց: Ապաստանարանը նկատականապէս այն աստիճան ապահովուած է, որ թէ շինութիւնը և թէ ապաստանարանի շինութիւնը կարող է վայելի ապաստանարանի շինութիւնը իւր իւր գումարով: Յետոյ պարոնը ցանկութեամբ յայտնեց խորհրդին, որ նա ամենից առաջ իւր ուղղութիւնը դարձնէ ապաստանարանի շինութիւնը և ապաստանութեան վրայ և ապա թէ օժանդակութիւն տայ կողմնակի մարդկանց: Ապաստանարանը նկատականապէս այն աստիճան ապահովուած է, որ թէ շինութիւնը և թէ ապաստանարանի շինութիւնը կարող է վայելի ապաստանարանի շինութիւնը իւր իւր գումարով: Յետոյ պարոնը ցանկութեամբ յայտնեց խորհրդին, որ նա ամենից առաջ իւր ուղղութիւնը դարձնէ ապաստանարանի շինութիւնը և ապաստանութեան վրայ և ապա թէ օժանդակութիւն տայ կողմնակի մարդկանց: Ապաստանարանը նկատականապէս այն աստիճան ապահովուած է, որ թէ շինութիւնը և թէ ապաստանարանի շինութիւնը կարող է վայելի ապաստանարանի շինութիւնը իւր իւր գումարով:

կի և 11 ապաստանեալների համար քիչ է: Այն մարդիկները թուում, աւելացրեց պ. Մեքերեանը, որոնց օժանդակութիւն է տրուել, մենք տեսնում ենք այնպիսիներին, որոնց ամօթ է մինչև անգամ աղքատ անուանել: Գրան պ. Լիանոզեանը պատասխանեց, թէ այդօրինակ նուիրարբերութիւնները արել է հանգուցեալ Յովնանեանը այն դրամագլխից, որ գտնվում էր նրա տնօրինութեան տակ, և այժմ, երբ այդ դրամագլուխը միացվում է ապաստանարանի դրամագլխին և ենթարկվում է ամբողջովին ապաստանարանի անդամների իրաւասութեան, այդօրինակ նուիրարբերութիւններ այլ ևս չեն լինի: Պարոնը խոստացաւ չենել վատէր-կողմէս, աւելացնել ծառաների թիւը, նորոգել վաւարանները և այլ կարեւոր նորոգութիւններ անել: Ի վերջոյ պ. Յ. Մ. Տէր Թալբեանը հարց դարձեցրեց այն մասին թէ՛ արդեօք հանգուցեալ Յովնանեանը լրացրել է քսան տարի առաջ իւր վասնած գումարը, ինչպէս որ լրացրել է իւր մասը կտակալատար Բորդանեանը: Չնայելով պ. Լիանոզեանի յայտարարութեան, թէ գումարը լրացրած է, այնուամենայնիւ ծխականները ժողովը պահանջեց, որ այդ մասին տեղեկագիր կազմուի և իրեն ներկայացուի: Հաշիւը վաւերացնելուց լիտուանացի Գ. Մ. Լիանոզեանի անդամութիւնը հերթով դուրս եկող Ս. Կ. Զանուեանի տեղ և խորհրդի նախագահ Ա. քահանայ Պօպովեանի տեղ:

Չնայելով պ. Լիանոզեանի տուած հրաժարականին և այդ մասին արած աւարկութեան, ընդհանուր ժողովը միահամուռ խնդրեց նրան իւր վրայ ընդունել խորհրդի առաջ անդամի պաշտօնը հանգուցեալ Յովնանեանի տեղ: Պ. Լիանոզեան յայտնեց իւր համաձայնութիւնը: Խորհրդի անփոփոխ անդամ միահամուռ ընտրուեցաւ Ս. Կ. Զանուեանը, իսկ խորհրդի անդամ ընտրուեցաւ Յ. Ս. Ժամհարեանը՝ մեծամասնութեամբ 28 ձայների ընդդէմ 4-ի, և Ա. քահանայ Պօպովեանի տեղ, խորհրդի նախագահ ընտրուեցաւ Ա. առաջ քահանայ Տէր Գուկասեանը՝ մեծամասնութեամբ 16 ձայների ընդդէմ 8-ի:

Անդամները 6 հոգի հրաժարուեցան քուէարկուելուց: Ա. քահանայ Պօպովեանին քուէ չտալու պատճառը հետեւեալ հանգամանքն է: Այդ քահանան հանգուցեալ Յ. Ս. Յովնանեանի խոստովանապէս է եղել և ներկայ է գտնուել հանգուցեալի կտակ անելու միջոցին, բայց հանգուցեալը, ինչպէս յայտնի է, թէ ապաստանարանին, ուր ինքը 45 տարուց աւելի ապաստանեց, է և թէ երկեցուն ոչ մի կոպէկ չէ թողել: Ընդմիջումով անհաշիւ հանգուցեալը մինչև 500 ռուբլի: Արձանագրութիւնը կազմուեց լիտուանացի ժամը 3-ին ընդհանուր ժողովի նիստը փակուեցաւ:

Չնայելով վերջին ժամանակներս կտակարան և աւտորական կայսրենի տեսակցութեան մասին հրատարակուած հրերմունքին, հատարակութեան մէջ աւելի և աւելի խօսում են այդ տեսակցութեան մասին, թէ և գլխաւոր պատճառն է կտակացիների բողոքները, որ երկու պետութիւնների դաշնակցութեան դէմ: Աւտորական կայսրի այդ վարմունքը վերագրում են կայսրի կրօնական սնապաշտութիւններին և Հոսմը գրաւելու հետեւոր մտքերին և այդտեղից էլ հետեւում են Կրիսպին քաղաքականութեան համար աննպատակ երեւոյթներ. բայց իսկապէս Ֆրանց-Յօզֆ կայսրը քաջվում է Հոսմ գալ և Տերբախ փերում ճանաչել պրիքսցիտի քաղաքականութիւնը, որ օրինաւոր է կազմուել պապականութեան անկումը: Խառական պապական շրջաններում ոչինչ դէմ չունին և այն բանի դէմ, որ տեսակցութեան դէմ: Աւտորական կայսրի համայնարանի հարեւրամակի տոնախմբութեան միջոցին Ասում են, որ Կրիսպին դէմ է սրան՝ համարելով այդ ազգային արժանապատուութեան համար վերաւորական:

ՍԵՐԲԻԱ.—Սերբիայից ստացած տեղեկութիւններին նայելով, Սերբիայի վրայ յարձակումը գործող արաբականներ խումբերն արդէն ցրուած են մեծ մասամբ, իսկ Ուլիկայի շրջակայքում այդ խումբերից մինը շրջապատուած է ամեն կողմից:

—Կառավարութիւնը ժողով է հրաւիրել սերբիական սինօզը: Կառավարութիւնը նրան առաջարկում է միջոցներ ձեռք առնել ստորին կարգի հոգեւորականներին դէմ, որպէս զի նրանք քաղաքական նպատակով քարոզներ չխօսին և գրգռումներով չցրաւուն:

ՅՐԱՆԱՍԻ.—Բաւական ժամանակ է Բուլանսիէի անունն աւելի և աւելի քիչ էր լսվում մամուլի մէջ, բայց վերջին պատգամաւորների ժողովում խօսած ճառը իրենից աւելի տուեց բոլոր լրագրողներին խօսելու Բուլանսիէի մասին: Բուլանսիէն խօսեց սահմանադրութեան վերաբնութեան և պատգամաւորների ժողովը արձակման մասին: Լրագրողները խօսելով այդ ճառի վրայ, ասում են, որ դա պատճառ կը լինի, որ Բուլանսիէն կը կորցնէ իւր կուսակցիներից հասարակապետականների մեծ մասը: Նոյն իսկ այն լրագրողներն, որոնք ամեն կերպով պաշտպանում էին նրան, այժմ ծաղրի առարկայ են չինել նրա ճառը: Բուլանսիէն յայտնի կերպով կորցնում է իւր հեղինակութիւնը:

Բ Ա Ղ Ա Ք Ա Վ Ա Ն

ՔԱՂԱՔԱՎԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԵՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ ՅԱՐԱՐԵՐՈՒԹԻՒՆ.—Պետում հրատարակուող «Pesther Lloyd» թերթի բերինի կիսապաշտօնական թղթակիցը յայտարարում է, որ Ռուսիայի և Աւստրիա-Ուն-

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՆ ՀԱՆԱՏԱՆԻ ԱՄՈՒՄՈՒԹԻՒՆ.—Բրազիլիայի Սաո-Պաուլօ գաւառում, ոմն Բուլեոն անունով, անցեալները հպարտանում էր քաղաքային վարչութեան մէջ, որ նա ուրիշ 70 անձերի օգնութեամբ ոչնչացրել է մեծ քանակութեամբ հեղինակներ: Գիւտ մօ-

